Universiteit Leiden
The Netherlands

Verdieping Bewaken en Beveiligen mei 2023 (1/2023)

Land, S.W. van 't; Bakker, E.; Kuipers, S.L.; Buuren, G.M. van

Citation
Land, S. W. van 't, Bakker, E., Kuipers, S. L., & Buuren, G. M. van. (2023). *Verdieping Bewaken en Beveiligen mei 2023 (1/2023)*. Den Haag: Leiden Universiteit. doi:10.13140/RG.2.2.18517.81122

Version: Publisher's Version
License: Leiden University Non-exclusive license
Downloaded from: https://hdl.handle.net/1887/3673976

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Verdieping
Bewaken en Beveiligen

1/2023
Mei 2023

De Verdieping Bewaken en Beveiligen is een periodiek product van het onderzoeksproject Bewaken en Beveiligen van Universiteit Leiden. Het brengt verdieping aan op actuele gebeurtenissen en ontwikkelingen gerelateerd aan het stelsel Bewaken en Beveiligen. Deze Verdieping wordt aangeboden aan experts die werkzaam zijn bij de stelselpartners en de ketenpartners van het stelsel. Daarnaast wordt dit product aangeboden aan geïnteresseerden in het umfeld van het stelsel: academici, journalisten en politici.

De Verdieping Bewaken en Beveiligen is mede mogelijk gemaakt door een subsidie van het Kenniscentrum Bewaken en Beveiligen in het kader van het ontwikkelen van een wetenschappelijke schil rond het stelsel.

Universiteit Leiden
Institute of Security and Global Affairs

Inhoudsopgave

Debat Bewaken en Beveiligen naar aanleiding van rapport Onderzoeksraad Voor Veiligheid **1**
Verdieping: Georganiseerde misdaad blijft buiten beeld 1

Het OVV-rapport Bewaken en Beveiligen en de reacties daarop **2**
Verdieping: Crisis in het stelsel bewaken en beveiligen? 2

Rapport bewaken & beveiligen in het buitenland van de Politieacademie **4**
Verdieping: Waardevolle bespiegelingen voor de vernieuwing van het stelsel 4

Wetenschappelijke schil en strategische onderzoeksagenda **5**
Verdieping: Versterking van het stelsel door kennis en inzicht 6

Verdachte dodelijke schietpartij op twee vrouwen opgepakt **8**
Verdieping: 'Femicide' is heterogeen maatschappelijk probleem 8

Start Leergang Bewaken en Beveiligen **9**
Verdieping: De meerwaarde van kruisbestuiving 9

AIVD-jaarverslag 2022 uitgebracht **10**
Verdieping: Georganiseerde misdaad als object van onderzoek 10

De Verdieping Bewaken & Beveiligen is een publiek document. Verdere verspreiding is toegestaan. Inhoudelijke reacties zijn welkom op bewakenenbeveiligen@fgga.leidenuniv.nl. De naam en affiliatie van de auteurs kunt u vinden aan het eind van elke verdieping.

Verdiepingen

Debat Bewaken & Beveiligen naar aanleiding van rapport Onderzoeksraad Voor Veiligheid

Donderdag 20 april vond het debat plaats over het rapport van de Onderzoeksraad voor Veiligheid (OVV) over de beveiliging rond en de moord op de broer, advocaat en vertrouwenspersoon van een kroongetuige.[1] In verschillende media werd het rapport 'vernietigend' genoemd voor Justitie en Veiligheid.[2]

Vier weken na het verschijnen van het OVV rapport volgde een lang en soms fel debat over lessen die het stelsel kan trekken uit deze drie beveiligingssituaties. Meerdere Kamerleden diende vooraf een aantal moties in. Deze waren van nogal uiteenlopende strekking.

Verdieping: Georganiseerde misdaad blijft buiten beeld

De zeven moties die voorafgaand aan het debat waren ingediend variëren qua toon en inhoud. Veel moties gaan over controle op het plan van aanpak van de door de minister van Justitie en Veiligheid voorgestelde hervormingen van het stelsel, een ander deel over het toekomstbestendig maken van het stelsel en opmerkingen over het juridisch kader van het stelsel en er was een motie van wantrouwen.[3] Gezien de controlerende functie van de Kamer zijn de moties over een toezichtmechanisme, de wettelijke basis, en de toekomstbestendigheid van het stelsel een waardevolle bijdrage aan het debat over bewaken en beveiligen in Nederland na de moorden die de aanleiding vormden voor het OVV rapport. Eén cruciaal aspect rond de moorden werd echter amper in de moties genoemd: de daders van de moorden. De georganiseerde misdaad, die verantwoordelijk is voor deze drie en diverse andere rücksichtslose moorden, bleef grotendeels buiten beeld, ondanks het feit dat deze speler primair verantwoordelijk is voor de enorme druk op het stelsel.

Hoewel de minister meerdere keren de rol van de georganiseerde misdaad en de impact hiervan op onze samenleving noemde,[4] roepen de onderwerpen van de ingediende moties de vraag op: waarom is er zo weinig aandacht voor de grootste oorzaak van de druk op het stelsel? De aandacht lijkt momenteel buitenproportioneel gefocust op de organisatie en het functioneren van het stelsel.

Dat terwijl het stelsel geen op zichzelf staande organisatie is, maar het sluitstuk van een bredere aanpak van dreigingen: een laatste middel dat kan worden ingezet als iemand met een levensbedreigende dreiging wordt geconfronteerd – door de georganiseerde misdaad, extremisten, ex-partners of anderszins. Vanuit dat perspectief zou de oorzaak van de enorme druk op het stelsel een belangrijk onderdeel van het debat moeten zijn. Misschien zou na de drie moorden de brede vraag 'wat is er aan de hand in Nederland?' zelfs de centrale vraag moeten zijn als het om bewaken en beveiligen gaat.

De laatste jaren is er vanuit verschillende wetenschappelijke disciplines onderzoek gedaan dat deels antwoord geeft op deze vraag. Uit politiekundig onderzoek blijkt dat Nederland een grote internationale speler is in de drugsproductie en drugshandel en daarmee in de georganiseerde misdaad. Onderzoekers van de Politieacademie lieten zien dat het gros van de Nederlandse synthetische drugs geproduceerd wordt voor de buitenlandse markt.[5] Over de doorvoer van de cocaïne in Europa die deels via de Rotterdamse haven binnenkomt zijn cijfers gefragmenteerd en is minder bekend[6], maar op basis van het beeld van de export van XTC is het aannemelijk dat ook hiervan een groot deel zijn weg weer naar het buitenland vindt.

Sociologisch of antropologisch onderzoek zou licht kunnen werpen op de vraag waarom er in Nederland niet veel maatschappelijke ophef is over het geweld door de georganiseerde misdaad.

---

[1] Onderzoeksraad voor Veiligheid. *Bewaken en Beveiligen: Lessen uit drie beveiligingssituaties.* (Den Haag: Onderzoeksraad voor Veiligheid, 2023).

[2] Bartels, Valentijn & John van den Heuvel. "Kabinet neemt aanbevelingen OVV over na snoeihard rapport." *Telegraaf.* 27 maart 2023; NOS Nieuws. "Vernietigend rapport werpt schaduw over uitbreiding kroongetuigeregeling." *NOS.* 2 maart 2023.

[3] Zie 'Moties ingediend tijdens het debat': https://www.tweedekamer.nl/debat_en_vergadering/plenaire_vergaderingen/details/activiteit?id=2023A0295

[4] Tweede Kamer der Staten-Generaal. *Debat over het rapport van de Onderzoeksraad voor Veiligheid over de beveiliging rond en de moord op de broer, advocaat en vertrouwenspersoon van een kroongetuige (voortzetting) (ongecorrigeerd stenogram),* (Den Haag:

[5] Tweede Kamer der Staten-Generaal, 2023), 1, 26, 32, 48, 52, 79. Tops et. al. *Waar een Klein Land Groot in Kan Zijn.* (Den Haag: Boom Criminologie, 2018), 42-45.

[6] Vermeulen et. al. *De Doorvoer van Cocaïne van Nederland.* (Zoetermeer: Politieacademie, 2019), 17-18.

Wetenschappelijke inzichten op dit gebied zijn echter schaars. Onderzoek van Tilburg University liet zien dat de 'ambivalente houding' van de Nederlandse bevolking ten aanzien van drugsgebruik deels het 'gunstige' vestigingsklimaat voor drugscriminelen in Nederland kan verklaren.[7] Die ambivalentie verklaart mogelijk ook waarom documentaires en dramaseries over de Nederlandse penoze en de opmars van de zogenaamde Mocromaffia recordcijfers trekken.[8]

Het feit dat de georganiseerde misdaad na drie verschrikkelijke moorden zelfs in hét debat over bewaken en beveiligen buiten beeld blijft roept een aantal belangrijke vragen op voor toekomstig wetenschappelijk onderzoek: Hoe en waarom is Nederland zo'n belangrijk drugsland geworden? Welke invloed heeft ons geliberaliseerde drugsbeleid op de publieke opinie over (geweld door) de georganiseerde misdaad? Hoe besteden media en politiek aandacht aan dit onderwerp en hoe beïnvloedt dit het gevoerde beleid? En waarin wijkt de Nederlandse situatie af van die in andere Europese landen?

Auteurs: Stijn Willem van 't Land & Edwin Bakker,
Universiteit Leiden

Het OvV-rapport Bewaken en Beveiligen en de reacties daarop

Begin maart werd door de Onderzoeksraad voor Veiligheid het rapport 'Bewaken en Beveiligen: Lessen uit drie beveiligingssituaties' gepubliceerd. De Onderzoeksraad onderzocht de factoren die van invloed waren op de (totstandkoming van de) beveiligingssituaties rond Reduan, Derk Wiersum en Peter R. de Vries en trok een aantal lessen voor verbetering van een aantal aspecten voor toekomstige beveiligingssituaties.[9] Eind maart kwam de minister van Justitie en Veiligheid met een reactie op het OvV-rapport en voorstellen voor een vernieuwing van het stelsel Bewaken en Beveiligen.[10] Onderkend werd dat er fouten zijn gemaakt door de overheid. De minister bood hiervoor aan de nabestaanden excuus aan.

Verdieping: Crisis in het stelsel Bewaken en Beveiligen?

In vijf jaar tijd drie koelbloedige moorden bij daglicht op een familielid, een raadsman en een vertrouwenspersoon van een kroongetuige in een strafrechtelijk proces[11] - dit roept de vraag op of de georganiseerde misdaad niet beter is in het bestrijden van de rechtsstaat dan andersom. Als alle drie de slachtoffers in beeld waren voor persoonsbeveiliging bij betrokken instanties, is er dan nu ook al sprake van een crisis rond het stelsel Bewaken en Beveiligen?

De samenleving lijkt van de ene crisis de andere in te rollen. Juist daarom is het van belang om te kijken wat crises nou eigenlijk zijn, wat crises betekenen voor organisaties en hoe organisaties omgaan met crises, op basis van inzichten die het crisisonderzoek biedt. Crisis governance is het geheel aan verantwoordelijkheden en inspanningen gericht op het beperken van de negatieve impact van een kritieke dreiging of incident.[12] De kenmerken van crises zijn niet alleen de perceptie van dreiging, maar ook acute onzekerheid en tijdsdruk voor het nemen van kritieke beslissingen.[13] Vanuit organisatieperspectief zijn er drie typen crises.[14] De verschillen tussen die typen doen ertoe voor de mate waarin oorzaken en reacties op functioneel dan wel politiek-strategisch niveau moeten worden gezocht.[15] Organisaties in de publieke sector spelen een sleutelrol in het voorkomen en bestrijden van grootschalige incidenten, crises and rampen. Bescherming van de bevolking is immers een kerntaak van de overheid. In ruil voor het monopolie op geweld - in het kader van openbare veiligheid, ordehandhaving en rechtsvervolging - verwachten burgers bescherming van lijf en goederen tegen alle mogelijke dreigingen. Media en parlement richten zich dan ook onmiddellijk op publieke gezagsdragers met vragen over wat allemaal fout ging en hoe dit nou toch kon gebeuren. Achteraf worden de verwachtingen en hoge eisen aan veiligheid, plotseling kraakhelder geformuleerd.

---

[7] Spapens et. al. *The Business Climate for Drug Crime in the Netherlands.* (Tilburg: Tilburg University, 2022), 3.

[8] Van Leeuwen, Marlies. "Mijlpaal voor Mocro Maffia: al vijftig miljoen streams." *AD.* 10 maart 2022.

[9] Onderzoeksraad voor Veiligheid. *Bewaken en Beveiligen: Lessen uit drie beveiligingssituaties.* (Den Haag: Onderzoeksraad voor Veiligheid, 2023).

[10] Yeşilgöz-Zegerius, Dilan. *Kabinetsreactie Vernieuwing stelsel bewaken en beveiligen en reactie OvV-rapport bewaken en beveiligen* (Den Haag: Ministerie van Justitie en Veiligheid, 2023).

[11] Onderzoeksraad voor Veiligheid. *Bewaken en Beveiligen: Lessen uit drie beveiligingssituaties.* (Den Haag: Onderzoeksraad voor Veiligheid, 2023).

[12] Kuipers, S.L. *Erop of Eronder? De Organisatie in Crisis,* Oratie ter aanvaarding van het ambt hoogleraar Crisis Governance, (Leiden: Universiteit Leiden, 2023).

[13] Rosenthal, U., Boin, R.A., & Comfort, L.K. *Managing crises: Threats, dilemmas, opportunities.* (Springfield: Charles C. Thomas, 2001).

[14] Kuipers, S.L. & Wolbers, J.J. "Organizational and Institutional Crisis Management." *In Oxford Encyclopedia of Crisis Analysis.* Eds. E. Stern et al. (Oxford: Oxford University Press, 2022), 1191-1212.

[15] 't Hart, P. (1998) "Crisismanagement: Ordeherstel of conflicthantering?" *In Crisis: Oorzaken, Gevolgen, Kansen.* Eds. Rosenthal, U., Boin, A., Kleiboer, M. & Otten, M. (Alphen aan de Rijn: Samsom, 1998), 101-115.

Type I:
Crises IN de organisatie, ofwel crises die de organisatie direct treffen: dit zijn incidenten of dreigingen die de organisatie en haar functioneren compleet lamleggen. De gevolgen beperken zich tot de organisatie en tot onmiddellijke belanghebbenden, medewerkers of cliënten. De schade betreft de fysieke infrastructuur of functioneren van de organisatie en/of de veiligheid en het welzijn van de betrokkenen. De organisatie is—tijdelijk—uit de running. Een organisatie komt er echter vaak niet mee weg om zich als slachtoffer op te stellen en zich achter rampspoed te verschuilen. Blijkbaar waren de risico's onvoldoende ingeschat, en de voorzorgsmaatregelen niet op orde. Crisisbeheersing richt zich bij type 1 vooral op schadebeperking, herstel en communicatie intern en extern.

Type II:
Crises VOOR de organisatie, vormen een bedreiging of uitdaging voor het functioneren, de capaciteit en het gezag van de organisatie. Als zich een incident voordoet buiten de organisatie, maar de organisatie wel verantwoordelijkheid draagt voor falende preventie, gebrekkige voorbereiding of haperende opschaling en coördinatie. De organisatie heeft dan onvoldoende geleverd op gebied van toezicht, regulering, of sanctionering waardoor de crisis heeft kunnen ontstaan. Óf de organisatie blijkt niet afdoende instaat om op te schalen, zoals voor het leveren van testcapaciteit bij infectieziekte, de ordehandhaving bij plotselinge rellen, de massale ruiming van ziek vee, de tracering van voedselveiligheidsproblemen, etc. Dat kan gebeuren omdat de crisisaanpak de capaciteit en flexibiliteit van de organisatie ver overstijgt. Crisisbeheersing richt zich bij type 2 op de afbakening van verantwoordelijkheden en het mandaat en de middelen van de organisatie.

Type III:
Crises OVER de organisatie, die het bestaansrecht van de organisatie ondermijnen: dit doet zich voor indien een organisatie ernstig tekortschiet ten aanzien van de meest basale verwachtingen.[16] De organisatie wordt daarbij zelf onderwerp van intense kritiek. De legitimiteit voor de organisatie en haar handelen lijkt volledig weg te vallen. Talloze verhalen van slachtoffers, critici, verongelijkte klokkenluiders en (oud)medewerkers komen naar boven. De volksvertegenwoordiging of de media die zelf eerder aandrongen op bezuinigingen, op een harde koers of op een oneigenlijke taak voor de organisatie, betoont zich nu een geschokte voorstander van gerechtigheid en tegengestelde maatregelen. De organisatie ligt immers onder vuur ten aanzien van haar kerntaken. Want ze doet ófwel wat ze níet moet doen, ófwel ze doet niet wat ze wél moet doen. Denk bij de organisatie die doet wat ze niet moet doen, aan fraude in het opsporingsapparaat, willekeur in de rechtspraak, of verwaarlozing en misbruik bij een zorginstelling. Het handelen van een organisatie gaat in tegen de kernwaarden waar zij voor staan, zoals bijvoorbeeld op dit moment in de Toeslagenaffaire. De organisatie is een speelbal geworden van politieke en publieke verontwaardiging. Crisisbeheersing richt zich op herijking van de kerntaken en op het herstellen van draagvlak.

Het is van belang dat niet alleen bestuurders maar ook burgers steeds beter herkennen wat een organisatiecrisis is, en voor wie. De stikstofcrisis, de woningcrisis, en de migratiecrisis zijn ontegenzeggelijk grote maatschappelijke opgaven, die ingrijpende inspanningen vergen waarover partijen tot op het bot verdeeld zijn. Elk decennium kent zijn eigen grote vraagstukken en sommige vraagstukken worden groter naarmate je ze langer laat liggen. Het zijn echter mijns inziens geen crises maar problemen: in belangrijke mate het gevolg van politieke keuzes en uitstelgedrag. De maatregelen zullen pijn doen en hoge kosten met zich meebrengen. Hier worden bestuurders echter niet verrast door wat zij zien als een serieuze bedreiging voor de kernwaarden of het functioneren van een organisatie, systeem of gemeenschap. Onze publieke organisaties worden niet plotseling lamgelegd, overvraagd, beschadigd of in hun voortbestaan bedreigd. Wél gebruiken bestuurders wellicht steeds vaker de term 'crisis' om aan te geven dat de situatie niet te voorzien was, of dat ingrijpen een bijzondere opschorting van democratische verantwoording vergt.

[16] Boin, R. A., & 't Hart, P., Institutional Crises and Reforms in Policy Sectors." *In Government institutions: Effects, changes and normative foundations.* Ed. Wagenaar, H., (Springer: Dordrecht, 2000), 9–31.

Dat is echter niet de politieke benadering van crisisbeheersing maar meer de crisisbenadering van het politieke. Laten we daar vooral kritisch over blijven. De Onderzoeksraad voor Veiligheid stelt in haar rapport dat het stelsel Bewaken en Beveiligen onvoldoende was toegerust op de dreiging vanuit de georganiseerde, zware criminaliteit. Daarmee zou de 'crisis in de persoonsbeveiliging' vooral een type II crisis zijn. De organisatie wordt overvraagd omdat een nieuw soort dreiging of incident de capaciteit en toerusting van de organisatie ver overstijgt. Daarmee is niet zozeer sprake van een maatschappelijke crisis, hoe schokkend de dreiging vanuit georganiseerde misdaad voor de rechtsstaat ook is, maar vooral een organisatorische uitdaging. Zoals de raad ook aangeeft, dit vergt een wettelijk mandaat, met daarnaast duidelijker afbakening én afstemming van verantwoordlijkheden tussen betrokken partijen. Dat is een belangrijke opgave, maar geen crisis.

Auteur: Sanneke Kuipers, *Universiteit Leiden*

Rapport bewaken & beveiligen in het buitenland van de Politieacademie

Op 12 maart 2023 kwam het rapport 'Reflectie op Bewaken en Beveiligen' van de Politieacademie uit. Het onderzoek inventariseert beleid van vier Europese landen - Denemarken, het Verenigd Koninkrijk, Italië en Duitsland (deelstaat Nordrhein-Westfalen) - die de afgelopen decennia ervaring hebben opgedaan met verschillende typen dreiging. De landen werden gekozen op basis van relevantie voor het Nederlandse stelsel en de mate van vergelijkbaarheid van de politieke, bestuurlijke en maatschappelijke context.[17]

Het idee van een internationaal vergelijkend onderzoek werd voor het eerst geopperd door de commissie Bos in 2021, maar door het moeizaam toegang krijgen tot relevante informatie werd het onderzoek op de lange baan geschoven.[18] Uiteindelijk heeft de commissie de opdracht uitgezet bij de Politieacademie die het onderzoek samen met vertegenwoordigers van de vier stelselpartners heeft uitgevoerd. Het doel van het onderzoek is te leren van andere landen die in de afgelopen jaren ook te maken hebben gehad met een veranderend dreigingsbeeld op het gebied van bewaken en beveiligen. Ook biedt het onderzoek een spiegel om te reflecteren op het dreigingsbeeld en de werking van het stelsel in eigen land. Het onderzoek inventariseert het beleid van bewaken en beveiligen in de onderzochte landen op zes hoofdthema's: *dreigingsbeeld, governance, juridisch kader, verantwoordelijkheid, maatregelen* en *publiek-private samenwerking.* Vervolgens worden in alle onderzochte landen een aantal good practices in kaart gebracht. Ten slotte worden een aantal inzichten en bespiegelingen die relevant zijn voor de Nederlandse context gepresenteerd.

Verdieping: Waardevolle bespiegelingen voor de vernieuwing van het stelsel

De eerste bespiegeling in het rapport is dat in alle onderzochte landen het beleid rond bewaken en beveiligen deels gevormd is door geruchtmakende aanslagen en incidenten. Dit heeft in een aantal landen geleid tot een stelsel waarbinnen bewaken en beveiligen meer centraal zijn ingericht. Het Nederlandse stelsel kan tegen de internationale achtergrond eerder omschreven worden als een netwerk van vier stelselpartners, wat vraagt om veel coördinatie, afstemming en capaciteit. Ook kent het Nederlandse stelsel, in tegenstelling tot de onderzochte landen, geen specifiek juridisch kader.

Een ander opmerkelijk verschil met het buitenland is dat de duur van beveiligingsmaatregelen in andere landen duidelijker gekaderd is. Dit is grotendeels het gevolg van het feit dat voorstelbare dreigingen minder worden verwerkt in dreigingsanalyses bij de andere onderzochte landen. Hier worden besluiten tot het nemen van maatregelen vaak uitsluitend op concrete aanwijzingen voor een dreiging genomen. Dit maakt het eenvoudiger om maatregelen op of af te schalen. Ook werkt men in het buitenland om die reden vaak met duidelijke termijnen voor de beveiliging. Als er geen concrete dreiging meer is, houdt de beveiliging na een bepaalde periode op.

Opvallend is ook dat andere landen een duidelijke afbakening van de zorgplicht hanteren en dit

[17] Bakker, Edwin & Marieke Vos. *Reflectie op Bewaken en Beveiligen: vraagstukken en ervaring in Denemarken, het Verenigd Koninkrijk, Italië en Duitsland* (Apeldoorn: Politieacademie, 2023), 4

[18] Bos et. al. *Adviescommissie toekomstbestendig stelsel bewaken en beveiligen,* (Den Haag: Ministerie van Justitie en Veiligheid, 2021), 18

ook duidelijk communiceren met de te beveiligen persoon (TBP). In Nederland wordt relatief veel waarde gehecht aan het principe van ongestoord functioneren, terwijl de zorgplicht in andere landen primair en vrijwel uitsluitend gaat over het voorkomen van ernstige schendingen van de fysieke integriteit. Als TBP's zich niet aan de daarvoor dienende voorgestelde maatregelen willen houden, wordt duidelijk en helder gecommuniceerd over de grenzen van de zorgplicht van de overheid en wordt de TBP bijvoorbeeld verplicht een afstandsverklaring te ondertekenen.

Ten slotte concluderen de onderzoekers dat er een aantal aspecten van het Nederlandse stelsel opvallend en bijzonder zijn. In Nederland is er veel aandacht voor innovatie en kwaliteit en wordt er relatief veel aandacht geschonken aan psychologische hulp aan een TBP. Ook is het stelsel in Nederland relatief jong en heeft het in een korte tijd met meerdere nieuwe dreigingen te maken gekregen, waardoor onder zeer hoge druk is komen te staan.[19]

De studie van de Politieacademie werd samen met de reactie van de minister van Justitie en Veiligheid op het OVV rapport 'Bewaken en Beveiligen: lessen uit drie beveiligingssituaties' naar de Kamer gestuurd.[20] Hoewel er geen link bestaat tussen het rapport van de OVV en de internationale studie zijn een aantal bespiegelingen uit die studie relevant voor de aanbevelingen van de Onderzoeksraad die door de minister werden overgenomen. Een voorbeeld hiervan is de toezegging van de minister aan de Kamer om voorstelbare dreigingen nog meer in de dreigingsanalyses mee te nemen.[21] De internationale studie constateert dat andere landen niet of amper met voorstelbaarheid werken en dat dit het proces van het bepalen wanneer de bewaking van een TBP afgeschaald kan bemoeilijken.[22] Mogelijk zou het Nederlandse stelsel er baat bij hebben om, zoals in het buitenland, met duidelijke, vaste termijnen voor maatregelen te werken.[23]

Wetenschappelijke schil en strategische onderzoeksagenda

Het eindrapport van het adviescollege 'Toekomstbestendig stelsel Bewaken en Beveiligen' (Commisie Bos) bevat een beoordeling van het stelsel Bewaken en Beveiligen en doet voorstellen om het stelsel toekomstbestendig te maken bij de dreigingen van nu en die van in de toekomst.[24] De aanbevelingen hadden voor een groot deel betrekking op de aansturingsstructuur van het stelsel. Daarnaast werd specifiek het belang van kennis, expertise en onderzoek genoemd.

De Commissie Bos stelde voor te investeren in een Kenniscentrum Bewaken en Beveiligen dat fungeert als expertiseplatform voor het gehele stelsel. Tevens benadrukte de Commissie Bos het belang van het zogenoemde Multidisciplinair Platform Bewaken en Beveiligen. Dit platform is een samenwerkingsverband van betrokken stelselpartners en heeft als doel gericht te werken aan kwaliteitsverbetering, innovatie en kennisborging. Het platform is in juli 2020 gestart en verricht projecten als het (op verzoek) uitvoeren van interne evaluaties, het ontwikkelen van innovatieve beveiligingsconcepten, het uitvoeren van wetenschappelijke verkenningen en het ontwikkelen van methodieken voor scenariovorming en afschalen.[25] Daarnaast adviseerde de commissie een wetenschappelijk netwerk aan het stelsel te koppelen.[26] De Universiteit Leiden reageerde met een voorstel tot het ontwikkelen van een dergelijk wetenschappelijke schil rond het stelsel Bewaken en Beveiligen.[27] Daartoe ontwikkelde het een strategische onderzoeksagenda Bewaken en Beveiligen die het kader vormt voor het onderzoek in 2023 en de komende jaren.

Auteur: Stijn Willem van 't Land, *Universiteit Leiden*

[19] Bakker & Vos. Reflectie op Bewaken en Beveiligen, 27-32

[20] Yeşilgöz-Zegerius, Dilan. Kabinetsreactie Vernieuwing stelsel bewaken en beveiligen en reactie OvV-rapport bewaken en beveiligen (Den Haag: Ministerie van Justitie en Veiligheid, 2023), 5

[21] Yeşilgöz-Zegerius. Kabinetsreactie Vernieuwing stelsel bewaken en beveiligen, 10

[22] Bakker & Vos. Reflectie op Bewaken en Beveiligen, 30

[23] Bakker & Vos. Reflectie op Bewaken en Beveiligen, 29

[24] Bos et. al. *Adviescommissie toekomstbestendig stelsel bewaken en beveiligen,* (Den Haag: Ministerie van Justitie en Veiligheid, 2021),

[25] Bos et. al. *Adviescommissie toekomstbestendig stelsel bewaken en beveiligen,* 28

[26] Bos et. al. *Adviescommissie toekomstbestendig stelsel bewaken en beveiligen,* 9

[27] Universiteit Leiden, "Ruim 3 miljoen euro subsidie voor opzetten strategisch onderzoek rondom Bewaken & Beveiligen." Universiteit Leiden. 28 september 2022.

Verdieping: versterking van het stelsel door kennis en inzicht

Het Stelsel Bewaken en Beveiligen staat volop in het nieuws. Het is volop in ontwikkeling: door de toegenomen dreiging, de politieke en maatschappelijke druk, de plannen en ideeën over een herziening van het stelsel en diverse investeringen bij de stelselpartners. Het doel is te komen tot een toekomstbestendig stelsel. Deze ontwikkelingen en veranderingen komen voor alle betrokken partijen in een periode waarin al sprake is van een bijzonder hoge werkdruk.

Hoe kan onderzoek helpen bij de transitie van het huidige stelsel naar een toekomstig bestendig stelsel? Hoe kunnen bijvoorbeeld de Politieacademie, hogescholen, universiteiten, consultants en onderzoeksbureaus helpen te komen tot verbeteringen in bewaken en beveiligen op praktisch, organisatorisch en bestuurlijk niveau? Het antwoord op deze vraag is drieledig:

- door actuele vraagstukken op te pakken waar de praktijk of beleidsmakers mee worstelen;
- door naar vraagstukken en ontwikkelingen te kijken buiten het Nederlandse stelsel – bijvoorbeeld in andere branches of in het buitenland – waar we van zouden kunnen leren, en
- door vooruit te kijken - juist weg van het hier en nu – om relevante maatschappelijke en technologische trends en ontwikkelingen te identificeren.

De Universiteit Leiden heeft de handschoen opgepakt om de vier stelselpartners en de ketenpartners om het stelsel van wetenschappelijke inzichten en expertise te voorzien. Centraal staat het stelselmatig uitvoeren van toegepast wetenschappelijk onderzoek door de Universiteit Leiden zelf en door andere kennisinstellingen via het uitzetten van onderzoeksopdrachten. Daarmee is het mogelijk om het stelsel te versterken met een breed scala aan kennis en inzichten.

Tegelijkertijd is het belangrijk om focus en samenhang aan te brengen en prioriteiten te stellen. De strategische onderzoeksagenda is hiervoor het instrument. Deze agenda kent een aantal onderzoekthema's en prioriteiten die voor een deel aansluiten bij de hoofdthema's van onderzoek die door de commissie Bos werden genoemd. Daarnaast werd een uitgebreide inventarisering van kennisbehoeften en onderzoeksprioriteiten opgehaald bij verschillende vertegenwoordigers van de stelselpartners en enkele ketenpartners. De onderzoeksagenda is nadrukkelijk ook bedoeld om samenwerking tussen de onderzoekswereld en beleidsmakers en uitvoerders te stimuleren en het samen opbouwen van kennis ten behoeve van het stelsel. Dit zou idealiter leiden tot langdurige samenwerkingsverbanden.

Doorwerking van het onderzoek in de praktijk is een belangrijk onderdeel van de agenda. Dit kan worden bevorderd door vroegtijdig contact te leggen tussen onderzoekers, beleidsmakers en de beroepspraktijk. Daarnaast kan dit worden versterkt door specifiek na te denken over de op te leveren producten en in welke vorm de resultaten zo effectief mogelijk aan het werkveld kunnen worden aangeboden. Inhoudelijk kent de strategische onderzoeksagenda de volgende acht hoofdthema's:

1. Dreiging en daders
2. Impact op personen, organisaties en maatschappij
3. Organisatie van het stelsel en politiek-bestuurlijke context
4. Informatie, intelligence en inschattingen
5. Opschalen en afschalen van maatregelen
6. Publiek-private samenwerking
7. Vakmanschap
8. Technologie, wetenschap en innovatie

Rond het thema *dreiging en daders* zal worden gekeken naar de achtergronden en kenmerken van de dreigingen en de 'dreigers'. Zijn er relevante ontwikkelingen op dit gebied, bijvoorbeeld in extremisitsche kringen of met betrekking tot buitenlandse statelijke actoren.[28] Ook doelwitten en modus operandi van daders vallen onder dit hoofdthema.

Bij *impact op personen, organisaties en de maatschappij* gaat het onder meer om onderzoek dat kan helpen om de impact van dreigingen en aanslagen te beperken en te leren van de ervaringen van beveiligde personen. Daarbij is het doel om preventiebeleid en weerbaarheid te versterken.

De *organisatie van het stelsel en de politieke-bestuurlijke context* is op dit moment een hot topic. Onderzoek op dit terrein zou gericht kunnen zijn op het vraagstuk van integrale sturing of dat van uniformiteit versus maatwerk. Ook juridische en ethische vraagstukken en uitdagingen zijn een onderdeel van dit hoofdthema.

Onder het hoofdthema *informatie, intelligence en inschattingen* vallen vraagstukken rond het verwerven en delen van informatie en de kwaliteit daarvan. Denk aan onderzoek ter verbetering van dreigingsinschattingen en het omgaan met zwakke signalen, hoe je voorstelbaarheid in je inschatting verweeft, en of je dat laatste juist niet zou moeten doen.

Het vijfde hoofdthema - *opschalen en afschalen van maatregelen* - is verbonden met dreigingsinschattingen maar vraagt om specifieke aandacht. Met name het afschalen kent veel dilemma's. Werken met maatregelenpakketten zou onder bepaalde omstandigheden kunnen helpen, evenals heldere criteria en procedures.

Publiek-private samenwerking is het volgende hoofdthema. Gekeken wordt naar de inzet van private partijen en de ervaringen daarmee. Denk hierbij niet alleen aan commerciële bedrijven, maar ook burgerwachten of blijf-van-mijn-lijfhuizen. Onder dit thema valt ook onderzoek naar de eigen verantwoordelijkheid, werkgeversverantwoordelijkheid en hoe die bevorderd zouden kunnen worden.

Het een na laatste hoofdthema is *vakmanschap.* Hieronder vallen de behoefte aan kennis en vaardigheden en het organiseren van trainen en opleiden om collega's in het domein startbekwaam te maken of te specialiseren.

Het laatste thema is *technologische en wetenschappelijke ontwikkelingen en innovatie.* Welke ontwikkelingen bieden kansen voor het stelsel *Bewaken en Beveiligen*. Denk aan ontwikkelingen op het gebied van kunstmatige intelligentie, robotica en informatietechnologie in het algemeen. En welke nieuwe inzichten uit de psychologie, criminologie of crisismanagement kunnen helpen bij het ontwikkelen van nieuwe beveiligingsconcepten of verdere ontwikkeling van preventief of repressief beleid?

Kortom, veel en uiteenlopende thema's. Te veel om door leden van een onderzoeksproject van één universiteit uit te voeren. Vandaar dat het van belang is een wetenschappelijke schil rond het stelsel te bouwen om meerdere kennisinstellingen uit te nodigen onderzoek te doen op het brede terrein van bewaken en beveiligen.[29]

Auteur: Edwin Bakker, *Universiteit Leiden*

[28] Voor een eerdere studie naar het dreigingsbeeld van de Universiteit Leiden zie: Schuurman et. al. *Dreigingsontwikkelingen relevant voor het stelsel bewaken en beveiligen: een blik op verleden en mogelijke toekomst* (Den Haag: Universiteit Leiden, 2021).

[29] Deze bijdrage is gebaseerd op een presentatie voor de Vakdag Bewaken en Beveiligen op 11 April 2023.

Verdachte dodelijke schietpartij op twee vrouwen opgepakt

Op 25 februari 2023 hield de politie de 49-jarige man aan die ervan wordt verdacht in januari in een winkelcentrum in Zwijndrecht te hebben geschoten. Daarbij kwam een 66-jarige vrouw om het leven. Haar 38-jarige dochter raakte zwaargewond. De man was al vijf weken voortvluchtig. Het 38-jarige slachtoffer van de schietpartij was zijn ex-partner.[30]

De burgemeester van Zwijndrecht, Hein van der Loo, benoemde onlangs dat het schietincident in het winkelcentrum grote impact heeft gehad op de bezoekers die daar waren. "Een dodelijk schietincident, op klaarlichte dag, een drukke zaterdagmiddag bij winkelcentrum Walburg met veel winkelend publiek. Nogal wat mensen zijn als omstander getuige geweest van het incident", aldus de burgemeester.[31] Ook landelijk kreeg de schietpartij veel aandacht. De zoveelste (poging tot) moord op een vrouw door een (ex-) partner roept in Nederland veel kritiek en woede op.

Verdieping: 'femicide' is heterogeen maatschappelijk probleem

Na de schietpartij in Zwijndrecht verschenen in de Nederlandse media verschillende berichten om aandacht te vragen voor de relatief grote hoeveelheid vrouwen die in Nederland wordt vermoord. In Nederland werden de afgelopen jaren gemiddeld 43 vrouwen per jaar omgebracht. Het gemiddelde ligt relatief aanzienlijk hoger dan bijvoorbeeld in Spanje en in meer dan de helft van de gevallen van vrouwendoding is een (ex-)partner de dader.[32] Een enkel artikel riep zelfs op om de term femicide te gaan hanteren, vanwege de aard en omvang van het probleem.[33]

Aansluitend riep de schietpartij in Zwijndrecht de vraag op of er binnen het stelsel Bewaken en Beveiligen meer aandacht moet worden geschonken aan de bescherming van vrouwen die het risico lopen vermoord te worden door hun (ex-)partner. Die vraag werd niet voor het eerst gesteld. In december 2018 werd de 16-jarige Humeyra uit Rotterdam vermoord door een ex-partner die haar langdurig stalkte. Hij was om die reden ten tijde van Humeyra's dood in beeld bij politie en justitie.[34] De moord leidde ertoe dat een aantal Kamerleden de minister bevroegen over in hoeverre de slachtoffers van stalking voldoende bescherming krijgen vanuit het stelsel.[35] Het antwoord van de minister luidde destijds dat stalkingzaken een integrale aanpak vereisen en dat daar verschillende partners bij betrokken zijn, zoals Veilig Thuis, het Openbaar Ministerie en in sommige gevallen de reclassering.[36]

Na de moord op Humeyra concludeerde de Inspectie Justitie en Veiligheid, dat onderzoek deed naar het feitenrelaas rond de moordzaak en het functioneren van justitie en politie bij het behandelen van de stalkingzaak die voorafging aan de moord, dat niet onevenredig moet worden gefocust op strafrechtelijke aanpak van de dader, maar dat er ook in een vroegtijdig stadium van een stalkingzaak oog moet zijn voor de bescherming van het slachtoffer.[37]

Professor Marieke Liem van Universiteit Leiden waarschuwt er echter voor dat we niet elke casus van vrouwendoding moeten aanmerken als een moord die gepaard gaat met een langdurig voorafgaand patroon van stalking, bedreiging en geweld.[38] Uit diepgaand vervolgonderzoek in Nederland naar partnerdoding blijkt dat in slechts 39% van de casussen van vrouwenmoord de mannelijke dader eerder gewelddadig is geweest richting het slachtoffer. Ook ligt bijvoorbeeld het percentage van relaties die gekenmerkt worden door jaloezie en bezitterig gedrag onder relaties met niet-fataal partnergeweld hoger dan bij relaties die eindigen in fataal

---

[30] NOS Nieuws. "Verdachte dodelijke schietpartij Zwijndrecht opgepakt." *NOS.* 25 februari 2023.

[31] Algemeen Dagblad. "Burgemeester Zwijndrecht: 'Schietpartij maakt grote impact." *Algemeen Dagblad.* 21 januari 2023.

[32] NOS Nieuws. "Ook Nederland kent femicide, maar we gaan er niet de straat voor op." *NOS.* 29 januari 2023.

[33] Makkink, Lene. "Wéér een vrouw vermoord: waarom we het moeten hebben over femicide." *RTL Nieuws.* 6 februari 2023.

[34] Inspectie Justitie en Veiligheid. *Inspectieonderzoek naar de aanpak van de stalking door Bekir E.* (Den Haag: Ministerie van Justitie en Veiligheid, 2019).

[35] Tweede Kamer der Staten-Generaal. *Debat over functioneren van het stelsel bewaken en beveiligen.* 4 april 2019.

[36] Tweede Kamer der Staten-Generaal. *Debat over functioneren van het stelsel bewaken en beveiligen.* 4 april 2019, 3.

[37] Inspectie Justitie en Veiligheid. *Inspectieonderzoek naar de aanpak van de stalking door Bekir E.*, 37

[38] Prof. dr. M.C.A. (Marieke) Liem. "Femicide: een kritische reflectie op het gebruik van de term" *Boom Strafblad* 2021-5, 165

partnergeweld.[39] Met andere woorden: vrouwendoding wordt juist gekenmerkt door diverse relaties tussen dader en slachtoffer met verschillende onderliggende motieven, die ieder een andere preventiemaatregel vereisen.[40]

Toch is vier op de tien zaken een aanzienlijk getal, waardoor bescherming door het stelsel bij casussen waar een zichtbaar langdurig patroon van stalking en bedreiging te zien logisch lijkt. Belangrijk is daarbij dat, zoals de Inspectie Justitie en Veiligheid concludeerde, voldoende gedaan moet worden om stalking op tijd te herkennen door een dossier op te bouwen. Dit vereist allereerst goede communicatie tussen verschillende instanties zoals de politie, het OM, de reclassering, maar ook Slachtofferhulp, Veilig Thuis en het Veiligheidshuis. Ook raadt de Inspectie aan om snel na het ontvangen van de eerste signalen van stalking en bedreiging een zaaksverantwoordelijke en regieverantwoordelijke aan te wijzen om te voorkomen dat signalen over stalking verloren gaan.[41]

Auteur: Stijn Willem van 't Land, *Universiteit Leiden*

Start Leergang Bewaken en Beveiligen

Maandag 3 april was de aftrap van de nieuwe Leergang Bewaken en Beveiligen. De leergang is in opdracht van de NCTV ontwikkeld door het Centre for Professional Learning van de Faculty of Governance and Global Affairs van de Universiteit Leiden. De leergang Bewaken en Beveiligen heeft tot doel de ketensamenwerking te verbeteren tussen de bij het Multidisciplinair Platform Bewaken en Beveiligen betrokken stelselpartners politie, Openbaar Ministerie, de Koninklijke Marechaussee en de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid. De leergang richt zich op het bevorderen van een gezamenlijk stelselperspectief en kennisproductie en kennisoverdracht op relevante inhoudelijke thema's.

Uitgangspunt voor het ontwerp van de leergang zijn de geconstateerde verbeterpunten en aanbevelingen die voortkomen uit het rapport van de Adviescommissie toekomstbestendig stelsel Bewaken en Beveiligen[42], de Kamerbrief van 12 november 2021 van minister Grapperhaus van Justitie en Veiligheid over de opvolging van de aanbevelingen[43] en de Kamerbrief 'Voortgang versterking stelsel Bewaken en Beveiligen' van minister van Justitie en Veiligheid Yeşilgöz-Zegerius.[44]

Verdieping: de meerwaarde van kruisbestuiving

De Leergang Bewaken en Beveiligen beoogt de samenwerking tussen de stelselpartners te verbeteren door meer begrip te kweken voor de verschillende posities, belangen, verantwoordelijkheden, bevoegdheden en beroepscultuur van de betrokken partners. Een basisgedachte achter de cursus is dat deze partners van elkaar kunnen leren en samen tot nieuwe inzichten kunnen leiden. Daarmee sluit de leergang aan bij de ambitie zoals geformuleerd door de commissie Bos om het Stelsel Bewaken en Beveiligen in te richten als een continu lerend geheel dat bestand is tegen de uitdagingen in de nabije toekomst, waarbij flexibel kan worden gereageerd op nieuwe ontwikkelingen.[45] Dit draagt bij aan het toekomstbestendig maken van het stelsel en de Leergang Bewaken en Beveiligen helpt de bewustwording van de meerwaarde van kruisbestuiving en ieders bijdrage aan de doorontwikkeling van het stelsel te vergroten. Dat gebeurt onder andere door het creëren van een gezamenlijke manier van kijken en een gezamenlijke taal als het gaat over definities en begrippen in het domein bewaken en beveiligen. Ten slotte staat de leergang in het teken van wetenschappelijke verdieping die richting kan geven aan ontwikkelingen binnen het stelsel of die behulpzaam zijn bij het oplossen van structurele uitdagingen.

De doelgroep bestaat uit ongeveer twintig deelnemers, waarbij van elk van de vier stelselpartners een evenredig aantal vertegenwoordigers zal zijn.

---

[39] Aarten, C. Boelema, L. Alink, en M. Liem. *Wanneer blaffende honden bijten. Een vergelijking tussen fataal en niet-fataal huiselijk geweld,* (Den Haag: Universiteit Leiden, 2019), 69-70

[40] Prof. dr. M.C.A. (Marieke) Liem. "Femicide: een kritische reflectie op het gebruik van de term" *Boom Strafblad* 2021-5, 165

[41] Inspectie Justitie en Veiligheid. *Inspectieonderzoek naar de aanpak van de stalking door Bekir E.*, 37

[42] Bos et. al., *Adviescommissie toekomstbestendig stelsel bewaken en beveiligen,* (Den Haag: Ministerie van Justitie en Veiligheid, 2021).

[43] Grapperhaus, Ferdinand. *Kamerbrief over adviezen Toekomstbestendig stelsel bewaken en beveiligen,* (Den Haag: Ministerie van Justitie en Veiligheid, 2021).

[44] Yeşilgöz-Zegerius, Dilan. *Kamerbrief voortgang versterking stelsel bewaken en beveiligen,* (Den Haag: Ministerie van Justitie en Veiligheid, 2022).

[45] Bos et. al., *Adviescommissie toekomstbestendig stelsel bewaken en beveiligen,* 16.

De deelnemers zijn werkzaam op strategisch en tactisch niveau binnen de stelselpartners en zullen na de leergang ook een vertaalslag kunnen maken voor het operationele niveau. In een tiental dagen zoeken deze stelselpartners met elkaar en met wetenschappers en professionals verdere verdieping in thema's die relevant zijn voor het huidige en toekomstige stelsel, zoals informatie en analyse, actuele dreigingen, de verantwoordelijkheid van werkgevers en de bijdrage die innovatie kan bieden. Door de koppeling tussen wetenschap, beleid en professionele kennis heeft de leergang de ambitie om een bijdrage te leveren aan het lerend vermogen, de kwaliteitsverbetering en toekomstbestendigheid van het stelsel.

Auteur: Jelle van Buuren, *Universiteit Leiden*

AIVD-jaarverslag 2022 uitgebracht

Eind april bracht de Algemene Inlichtingen en Veiligheidsdienst (AIVD) zijn jaarverslag uit waarin het beschrijft welke dreigingen voor de nationale veiligheid de AIVD ziet en op welke aandachtsgebieden de dienst zich het afgelopen jaar heeft gericht.[46] In het voorwoord door directeur-generaal Erik Akerboom worden met name internationale conflicten, de toegenomen dreiging door ISIS aangestuurde netwerken en extremistische wereldvisies genoemd.[47] De NRC kopte naar aanleiding van het verslag "AIVD ziet dreiging van IS en van extreem-rechts".[48]

Verdieping: georganiseerde misdaad als object van onderzoek

Opvallender was eigenlijk dat de AIVD, uitgebreider dan in andere jaren, verwees naar verschillende sluipende ontwikkelingen van (genormaliseerd) extreem gedachtegoed en opeengestapeld wantrouwen, die de democratische rechtsorde uithollen. De dienst wijst op journalisten, gezagsdragers, juristen, politici en bestuurders die het afgelopen jaar het doelwit geweest van extremisten. Nog opvallender is dat de AIVD ook refereert aan bedreigingen en intimidaties van genoemde groepen door de georganiseerde misdaad. De dienst geeft ook aan dat indien criminele actoren een dreiging vormen voor de nationale veiligheid, en hun activiteiten leiden tot ondermijning van de democratische rechtsorde, de AIVD de taak heeft daar onderzoek naar te doen. Dit kan gezien worden als een opvallende breuk met het verleden waarin de dreiging door de georganiseerde misdaad geen specifiek object van onderzoek vormde. Zo worden georganiseerde misdaad en ondermijning door criminelen geen enkele keer genoemd in de jaarverslagen van 2021[49] en 2020[50] en 2019[51]. Anno 2023 wordt het wel expliciet aangemerkt als onderdeel van een nationale dreiging tegen de democratische rechtsorde. Dit besluit werd volgens de dienst genomen na een verkennend ondezoek.

Onduidelijk blijft waar dit onderzoek over ging, maar de moorden op de broer van een kroongetuige (2018), een advocaat (2019) en de meest bekende misdaadjournalist van Nederland (2021) en de impact daarvan op de samenleving vormden ongetwijfeld onderdeel van de overweging tot deze beleidswijziging.

Gelet op het feit dat ondermijning van de rechtstaat door georganiseerde misdaad schade kan aanrichten aan onze manier van samenleven die lang buiten het zicht kan blijven past de aandacht van de AIVD voor de georganiseerde misdaad bij de primaire taak van de dienst volgens artikel 8, lid 2 van de Wiv 2017, namelijk "het verrichten van onderzoek met betrekking tot organisaties en personen die door de doelen die zij nastreven, dan wel door hun activiteiten aanleiding geven tot het ernstige vermoeden dat zij een gevaar vormen voor het voortbestaan van de democratische rechtsorde, dan wel voor de nationale veiligheid of voor andere gewichtige belangen van de staat."[52]

De AIVD voegt daar in het jaarverslag 2022 nog aan toe dat de ondermijnende acties of boodschappen (van extremisten, landen of criminelen) niet alleen schade toebrengen aan het goed functioneren van instituties, maar dat ze er ook aan kunnen bijdragen dat het vertrouwen afbrokkelt dat Nederlanders hebben in elkaar. Tevens benadrukt de dienst dat voor het goed functioneren van de democratische rechtsorde behalve een weerbare overheid ook weerbare burgers nodig zijn. Op basis van het jaarverslag zou je kunnen stellen dat het Stelsel Bewaken en Beveiligen nu meer op de AIVD kan rekenen: niet alleen met betrekking tot dreigingsinschattingen, maar ook in de strijd tegen de ondermijnende invloed van de georganiseerde misdaad.

Auteur: Edwin Bakker, *Universiteit Leiden*

[46] Bruins Slot, H.G.J. *Openbaar jaarverslag 2022 van de Algemene Inlichtingen en Veiligheidsdienst (AIVD),* 17 april 2023.

[47] Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst. *Jaarverslag 2022.* (Den Haag: Ministerie van Binnelandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 2023), 4-5.

[48] Versteegh, Kees. "AIVD ziet dreiging van IS en van extreem-rechts." *NRC.* 17 april 2023.

[49] Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst. *Jaarverslag 2021.* (Den Haag: Ministerie van Binnelandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 2022).

[50] Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst. *Jaarverslag 2020.* (Den Haag: Ministerie van Binnelandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 2021).

[51] Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst. *Jaarverslag 2019.* (Den Haag: Ministerie van Binnelandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 2020).

[52] Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst, *Taken van de AIVD,* zie: https://www.aivd.nl/onderwerpen/taken-van-de-aivd/

Universiteit Leiden
Institute of Security and Global Affairs

Uitgave
Universiteit Leiden
Onderzoeksproject Bewaken en Beveiligen
Institute of Security & Global Affairs
Faculteit Governance & Global Affairs
Turfmarkt 99, 2511 DP Den haag
+31 (0)70 8000 9500

Meer informatie
bewakenenbeveiligen.universiteitleiden.nl
bewakenenbeveiligen@fgga.leidenuniv.nl